

geboortestad; op 9 September 1654 werd hem daar een zoon geboren, die in Mei 1656 stierf; een tweede kind Ida Margriet werd in Mei 1664 geboren, maar stierf waarschijnlijk jong. Den 24ⁿ April 1656 werd zijn dochter Johanna gedoopt. In 1659 kocht hij het huis, dat hij in de Steegoversloot bewoonde. In December 1673 verhuisde hij met zijne echtgenoot, hunne dochter Johanna en Justus de Gelder, een zoon uit het eerste huwelijk zijner vrouw, naar Amsterdam, waar hij bleef wonen tot aan zijn dood. Hij werd begraven den 24ⁿ December 1693. Zijne kunst bracht hem welstand aan, hij leefde „stil, beleefd, vergenoegd en vroolijk, uitgezonderd in zijne laatste jaren waarin hij deerlijk met de jicht geplaagd werd.” Ziedaar zijne heele levensbeschrijving.

Blijven zijne werken en zijn kunstenaarsleven, die belangwekkender zijn. Nicolaas Maes kwam in de leer bij Rembrandt rond 1650, toen de meester in zijn volle kracht en hoogsten bloei was; hij verliet hem in 1654. Vóór dit laatste jaar kennen wij geen werken van hem; van 1655 dagteekenen eenige zijner goede stukken, de *Luie Meid* in de National Gallery, en de *Wortelschrapster* uit hetzelfde Museum; van 1656 is het portret van Nicolaas Heinsius in de Arenberg-Galerie; van 1657 de *Luistervink* bij Six in Amsterdam en het portret van Jacob de Witt in het Museum van Dordrecht. Al deze stukken zijn uitmuntend; de schilder was 23 tot 25 jaar oud toen hij ze penseelde: een vroegrijpe kunstenaar dus.

Aan den trant waarin hij toen werkte bleef hij, in zoover wij het kunnen nagaan, een tien of twaalf jaren trouw; van 1665 dagteekent nog zijn *Luistervink* in Buckingham Palace. Zijn beste en meest gekende werken behooren tot deze jaren; behalve die welke wij reeds noemden zijn het: de *Wiegster* en de *Kaartspelers*, twee stukken die de National Gallery van hem bezit en die met de twee hooger vermelde en het mansportret, dat wij later nog zullen te bespreken hebben, het Londensche Museum tot de verzameling maken, welke nà het Rijksmuseum het overvloedigst bedeed is met stukken van Nicolaas Maes. Verder de *Biddende Vrouw*, het *Peinzende Meisje* en twee stukken eene *Spinster* voorstellende in het Rijksmuseum; het *Lezende Oudje* en de *Slapende Vrouw* uit het Museum van Brussel; de *Pannekoekbakster* uit de verzameling Steengracht in den Haag, en de *Vrouw met het Kerkboek* uit het Museum van Montpellier, een weinig gekende verzameling, die wel meer paarden van Hollandsche kunst bezit.

Enkel bij het nagaan der titels van al deze stukken treft ons iets: de schilder koos zijne onderwerpen uit het volksleven en liet de menschen in hun midden blijven. Hij verschilt hierin met zijn meester. Rembrandt is niet gebonden aan een stand, aan een werkelijkheid. Zijn het bedelaars of zijn het prinsen, dienstmeiden of koningen die hij schildert? Wie zal het zeggen? Zijne fantazie is zoo geweldig en zijne kunst zoo veredelend, dat de personages zijne kinderen, zijne schepselen worden en dat zij voor hem allen gelijk blijven, zooals het betaamt dat menschen voor hunnen schepper zijn, Maes daarentegen neemt zijne figuren uit het alledaagsche ware leven; hij heeft eene voorliefde voor vrouwen en nog wel voor oude vrouwen, moed-